

EKONOMİ VE FİNANS GÜNDEMİ

14-22 Ekim haftası Gündemi

GENEL MAKROEKONOMİK VERİLERE KISA BİR BAKIŞ (22/10/2024)

USD Kuru	34,25
EUR Kuru	37,15
Parite	1,08
Altın Ons	2737
Altın Gr.	3015
Brent Petrol	74.23
NİKEL	16.659
CDS	274
Faiz (2Y)	%42.41
TL Ref	%49,31
Enflasyon Tüfe (TÜİK)	%49,38
Enflasyon ÜFE	%33,09
BİST	8.768

HAFTANIN ÖNE ÇIKAN GÜNDEM MADDELERİ

- Daron Acemoğlu'na 2024 Nobel Ekonomi Ödülü.
- TCMB Başkan yardımcısı Akçay: aylık enflasyon sürdürülebilir şekilde düşüş eğilimine girene kadar sıkı para politikasının devam edeceğini söyledi.
- TVF'nin, 5 yıl 3 ay vadeli dolar cinsi %6.95 getirili sukuk ihracına gelen talep 7 milyar USD'ı geçti. 750 milyon USD ihraç edildi.
- TCMB faiz kararını açıkladı. Faizde değişiklik yok %50'de sabit tutuldu.
- Fidan: İsrail-İran savaşı yüksek bir olasılık olarak değerlendirilmeli.
- 7 bin liranın üzerindeki tahsilatlar ve ödeme işlemlerinin banka veya aracı finansal kurumlar aracılığıyla yapılması zorunluluğu getirildi.
- Nakit parası olan konuta yatırım yapmaya başladı.
- Almanya Başbakanı Scholz ile Erdoğan Dolmabahçe'de görüştü.

- **Fettullah Gülen Öldü. Örgütte liderlik kavgası başladı.**
- Yenidoğan çetesinin eylemleri kan dondurdu. 9 hastanenin ruhsatı iptal edildi.
- Maliye'den enflasyon düzeltmesine geniş kapsamlı denetim yapılacağı bilgisi geldi.
- Erdoğan ve Putin 23 Ekim'de Kazan'da bir araya gelecek.

YURT DIŐI GÜNDEM

- Naim Kasım: İsrail'de her yeri vuracağız.
- CNN INT: İsrail'in İran'a saldırı planı tamamlandı. Askeri hedefleri vuracak, Petrol veya nükleer tesisleri vurmayacak. İsrail bu konuda ABD'ye garanti verdi.
- İsrail Basını: "İran'a sembolik saldırı iddiası" Saldırı sınırlı kalırsa İran konuyu kapatacak.
- 7 Kritik eyalette Trump, Harris'in önüne geçti.
- **Avrupa Merkez bankası (ECB) 250 baz puan faiz indirimine gitti. Yeni faiz %3,40**
- Çin'den AB'ye karşı hamle. "0" araçlarda gümrük tarifesi artacak.
- İsrail Dışışleri tarafından, Hamas'ın yeni lideri Yahya Sinvar'ın öldürüldüğü belirtildi.
- ABD Hazine Bakanı Yallen: "Geniş kapsamlı ve hedefe yönelik olmayan tarifeler, Amerikan aileleri için fiyatları yükseltecektir" dedi.
- Netanyahu, konutuna İHA saldırısı üzerine İran'ı tehdit etti.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Herkes merhaba,

Bu hafta kanımızı donduran haberlerle geçirdik. Yenidoğan çetesi diye adlandırılan dehşet verici olaylar artık kime ve neye inanacağımızı şaşırttı. Eğitim sisteminin çökmesi gibi, bu olay da sağlık sistemindeki çöküşü gözler önüne sermekte. Her birimiz hastaneye gittiğimizde istenen tahlillerin, çekilmesi talep edilen MR'ların gerçekten bir ihtiyaç için mi, yoksa hastane yönetiminin doktorlara verdiği hedefin sonucu mu olduğundan şüphe duyar hale geldik. Eğitimde fırsat eşitliği kalmadığı için sadece parası olan okuyabilir hale gelmiş durumda. Sağlık ise tam bir ticarethaneye dönmüş. Sağlık tüccarları daha çok kazanmak için bebeklerin ölümü yöntemi ile devleti soymaya kadar işi götürmüş durumdadır. Serbest piyasa ekonomisi hep savunduğum bir sistemdir, ancak bu sistemde devlet piyasayı kontrol edecek, kural koyacak ve koyduğu kuralları sıkı sıkıya denetleyecektir. Aksi, serbest piyasa ekonomisi değil, başı boş piyasa ekonomisi olur.

Daren Acemoğlu İstanbul'da bir konferansa katıldı. Ne anlattı diye konferansa gidebilen arkadaşlara sorduğumda aldığı cevap, "Türkiye'nin 4:0 endüstri devrimini kaçırdığı, yeni çağın yapay zeka üzerine kurulduğu ve bu dönemde de yapay zekayı kullanacak donanımlı insanlara ihtiyaç olduğundan" bahsetmiş. Daha açıkçası **eğitim kalitemizi en üst seviyeye çıkarma zorunluluğumuza değinmiş**. Eger bunu yapamaz isek bu çağı da iskalayacağımız ve vasat bir ülke olarak dünyada yerimizi alacağımız ifade edilmiş. Haklı değil mi?

Hep güncel ekonomiyi konuşuyoruz ama ekonominin yapısal sorunlarından biride eğitim kalitesizliği değil midir? Artık emek yoğun ürünler üreterek, turizm hizmeti satarak yeni çağda yerimizi ilerletmek mümkün değil, hatta yerimizi korumakta mümkün olmayacaktır.

Neyse gelelim bu vahim olayların ekonomi üzerine etkilerine; Sağlık turizmi bu olaylardan olumsuz etkilenecektir. Özel okulların mevcut yapı ile hayatlarını sürdürmeleri zor olacaktır. Bu süreçte mantar gibi açılmış irili ufaklı hastaneler ile her köşede açılmış binadan bozma okulların uzun vadede yaşama şansı giderek azalıyor. Önümüzdeki günlerde Özel okulların ve vakıf üniversitelerinin azınsanmayacak sayıda kısmı devlete devredilmek zorunda kalacak gibi görünüyor. Kontrolsüz büyüme, her önüne gelene verilen izinler ve devamında eksik yapılan denetimler, bu işletme sahiplerini sıkıntıya sokacağı gibi devamında devlete devrolarak devlet üzerine yeni yükler gelmesine neden olacaktır düşüncesindeyim. İnşallah böyle olmaz diyelim.

Haftanın çok konuşulan ama benim çok konuşmayı tercih etmeyeceğim konu ise Fettullah Gülen'in vefatı. Bu yapı ile mücadele edilen süreçte dünyada farklı bir döneme girilmişken, siyasetin iç dinamikleri yüzünden, uygulanması gereken ekonomik kararların uygulanamadığı ve daha çok iktidarda tutunmaya bu yapıya teslim edilmemeye yarayan ekonomik kararlar alınmak zorunda kalındığı bir dönem yaşadık. Şimdi yaşadığımız sıkıntıların temelinde bu geçmiş dönemin de etkisi olmuştur. Onun için umarım bu terörist yapılanma, bu vefat ile iyice kaybolur ve yerine gelmeye çalışacakların etkisiz olacağı bir dönem yaşarız.

Bizi en çok ilgilendiren güncel konumuz ekonominin nereye doğru gittiği ve bu gidişatın sonucu olarak, işletmelerin, şahısların yaşam mücadelesinin nasıl sürdürüleceğidir. Mehmet Şimşek ve ekibinin uyguladığı politikayı doğru bulduğumu ve desteklediğimi her ortamda söylüyorum. Bu politikanın başarılı olması için olmazsa olmazın ise siyasetin bu ekibin arkasında kararlılıkla durması olduğunu da sık sık ifade ediyorum. Son aylara kadar siyasetin bu politikaya açık destek verdiğini ve vermeye devam etmek zorunda olduğunu da ifade etmiştim. Ancak vatandaşın ciddi sıkıntıya düşmesi, firmaların üretimlerinin ve satışlarının azalırken finansmana ulaşımının zorlaşması, finansman maliyetlerinin çok artması vb nedenler iktidara oy kaybettiriyor görüntüsünü arttırmaya başladığını, bu durumunda siyaset şapkası ile ülkeyi yönetenleri rahatsız ettiğini düşünüyorum. Vatandaş rahatlatmaya yönelik hafif gevşeme adımları atılsa da (Bireysel kredilerin yeniden kullanılabilmesi, kredi kartlarının yapılandırılması gibi) bu adımların geçinmekte zorlanan kesimi yeterince rahatlatmaya yetmeyeceği de açık duruyor. O zaman endişem ufakta olsa tekrar ortaya çıkmaya başladı.

Bu endişemin iki sonucu olabilir. Birincisi Mehmet Şimşek politikasından tamamen vazgeçilecek şekilde bir görevden alma ihtimali düşünülebilir ki bu son derece kötü sonuçlar verir. İkincisi ise sıkı para politikasının bir miktar daha gevşetilmesine neden olabilir ve bu durumda da enflasyon ile mücadele kavramı çok daha uzun bir zamana yayılarak halkın dayanma gücünü hepten ortadan kaldırabilir, daha fazla firmanın bu süreçten yara almasına neden olabilir. Sonuçta iki ihtimalde oldukça kötü duruma neden olacaktır.

Peki iyi olan ne dersiniz, öyle bir seçenek yok. Daha az kötü olan var sadece. O da mevcut programın devam etmesi, bu programa siyasetin desteğinin tam olması ve desteğin süreceğinin kamuoyu nezdinde tereddüt götürmeyecek şekilde kabul görmesidir derim. Bu

durumda acı, şiddetli ama daha kısa olacaktır. Acı çekmemek, hasar almamak mümkün değildir.

O zaman bu dönemde ben neyi daha çok takip edeceğim dersiniz, Sn Cumhurbaşkanımızın ve Bakanların beyanatlarını, bu beyanatların ne anlama geldiğini, desteklerinin sürüp sürmediğini takip edip anlamaya çalışacağım derim. Doğal olarak oluşacak her yeni yapı alacağımız pozisyonlarda da değişikliğe neden olacaktır.

Bir süredir ne diyoruz. “Döviz artmayacak, TL’de kalın, mevduat olarak tasarruflarınızı değerlendirin. Alabiliyorsanız YP kredi kullanın, TL kredi kullanıyorsanız değişken faizli krediyi tercih edin. Yeni yatırımlardan kaçının, tahsilata önem verin, varlık satışı yaparak özkaynağa destek olun, likidite en önemli konu” vs. vs. Peki tüm bu durumlar yukarıda bahsettiğim endişelerin gerçeğe dönmesi durumunda sizce aynı kalabilir mi? Tabi ki de hayır. İşte onun için siyasetle bundan sonra daha fazla zaman geçirip, işin rengini anlamaya ve resmi daha iyi okumaya çalışmalıyız diyorum.

Gelelim şahsi beklentime. Yıl sonuna kadar bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum. Merkez Bankası beklediği gibi faizi sabit tuttu. Metinde de “aylık enflasyonun sürdürülebilir şekilde düşük kaldığını görene kadar faizi indirmeyeceği” mesajını verdi. Geçen ay gelen yüksek aylık enflasyon rakamları moralleri bir miktar bozdu. Faiz indirim beklentisini Ocak’a ayına atmaya başladı. Yıl sonu enflasyon beklentisinin %42’den %44’lere doğru yükseldiğine şahit olduk. Enflasyon konusunda başarılı olmak için bundan sonraki aylarda aylık %1.5 seviyesinde bir oran yakalamamız gerekmekte. Buda piyasanın daha fazla sıkılaştırılması, kamunun yapıyormuş gibi görünen tasarrufu gerçekten yapması anlamına gelir.

İşte tam da bu nedenle Mehmet Şimşek’in AK parti yetkililerine bir sunum yaptığı, sunumda geçmiş eleştirmekten kaçınırken, geçmişte yapılan uygulamaların ekonomiyi ne hale getirdiği ve bu uygulamalardan neden vazgeçilmesi gerektiği, neden kamunun daha fazla tasarruf yapması gerektiği, neden ücret artışlarının önümüzdeki sene kısıtlı olması gerektiği anlatılarak, önümüzdeki dönemde siyasetçilerin dik durması, halktan gelen yakınmalara politik olarak yaklaşım popülizm ekonomisine dönülmemesinin konusunda programa “siyasetçi desteği” almaya çalıştığını anlıyorum. Bu toplantının yapıyor olması bile tek başına bende endişe kaynağı yaratıyor. Çünkü ya siyaseten kendisine çok eleştiri var ve bu yıpranmadan kurtulmak için böyle bir toplantıya gerek duyuldu, ya da bütçe çalışmaları yapıldığı dönemde, siyasetçinin baskısını azaltarak kamuda devlet bütçesini kısmanın zeminini hazırlamak istedi. Gördüğümüz ve anladığımız durum sadece para politikası, enflasyonu düşürmeye yetmiyor-yetmeyecek. Maliye politikası desteği şart. Ama buda siyasetçilerin oy aldığı kesime daha fazla kaynak aktarmayı önleyeceği için siyasetçinin oy kaybına neden olacak bir uygulama. Burada bir direnç var ki bu toplantı yapıldı diye düşünüyorum. İşte bu gibi durumlar bende küçükte olsa yürütülen ekonomik programın sürdürülmesi konusunda endişe yarattı diyebilirim.

Bir başka örnek ise, Çalışma Bakanı’nın asgari ücretle ilgili beyanatı. Bakan asgari ücret ile ilgili bir rakam vermeden, süreci anlatıp, bu süreçte kamu politikalarına fazla zarar vermeden ücretlerin iyileştirilmesini umduğunu söylüyor. Tercümesi. “ücretler artsın isterim ama o zamanda enflasyona zarar vereceğimiz söyleniyor. Ben sizi temsil ediyorum ama ne yapalım maliye bakanımız buna kızıyor. Onun için orta yolu bulmaya çalışmayı umut ediyorum. Siz beni

anlayın ve çok kızmayın. Bende elimden geldiği kadar asgari ücreti artırmayı deneyeceğim” demeye çalışıyor. Peki asgari ücret mevcut enflasyona göre mi artacak, beklenen enflasyona göre mi artacak orası belirsiz işte.

Sizce ne belirleyecek asgari ücreti? İşte benim için önemli göstergelerden birisi bu konu olacak. Eğer Cumhurbaşkanımızı siyaset lobisi daha fazla etkileyip, oy kaybediyoruz, bu şekilde çok zarar görüyoruz denilerek uygulanan ekonomi politikalar esnetilirse, anlayacağız ki Mehmet Şimşek ve ekibinin uyguladığı politikanın başarı şansı uzayacak veya ortadan kalkacak. Tersi durumda ekonominin gerçekleri çok iyi anlatılmış ve ülkenin kurtuluşunun başka yolu olmadığı düşüncesi ile siyasetçi dik duruşu devam edecekse durumu başka şekilde değerlendireceğiz.

Ben kısa vadede bir sorun görmüyorum. Sorun olup olmadığını ilk test edeceğimiz konu Aralık ayında başlayacak olan asgari ücret görüşmeleridir. Diğer öncü gösterge ise meclisten çıkacak 2025 bütçe olacaktır diyorum. Siyaseti ve sonuçlarını yakından izlemeye ve yorumlamaya devam edeceğiz. Bu aşamada sahsım adına uzun vadede kur artmayacaktır demem için erken olduğunu, onun için uzun vadeli olarak YP borçlanın veya TL’de kalmaya devam edin demekte de artık daha temkinliyim. Mevcut politikaların arkasında siyasetin durduğunu görmemiz halinde bu görüşümüzü daha net savunabiliriz ama şu aşamada hafif tereddüt var ve temkinli hareket etmeyi seçiyorum.

Gelelim yurtdışında olanlara:

Avrupa Merkez bankası beklendiği gibi faizi indirmeye devam etti. ABD ise seçim öncesi beklenti üzeri faiz indirmiş idi. Bundan sonra faizi indirmeye ne oranda ve sıklıkla devam edeceği, ekonomik verilerden daha çok ABD Başkanlık seçimlerine göre oluşacağı kanaatindeyim. 5 Kasım yaklaşıyor ve kıran kırana giden bir yarış var. Kimin kazanacağı gerçekten belirsiz ve her iki tarafta bu sefer çok ciddi uğraşılıyor. Önümüzdeki iki hafta varsa yoksa ABD seçimini takip edeceğiz gibi duruyor. Doğal olarak bu seçim galibine göre ABD ekonomisi ve dünya siyaseti şekil değiştirecektir. O nedenle gelecekte olacakları netleştirmek için yapmamız gereken bu süreci de çok yakından takip etmek olacaktır.

Diğer konu ise İsrail’in sürdürdüğü soykırım, çevre ülkelere yaptığı ve savaşın genişlemesine neden olabilecek saldırılar ve bu saldırılara İran’ın tepkisidir. Artık savaş, doğrudan liderlere yönelik saldırı boyutuna geçmiş durumda. En son Netanyahu’nun konutuna yapılan saldırı ile İsrail İran’a saldırmak için bir bahane daha bulmuş gözüküyor. Bu süreçte ABD seçimleri öncesi ben İsrail’in İran’a kısıtlı bir saldırı yapacağını bekliyorum. Bu saldırının sonrası ise İran’ın konuyu genel bir savaşa çevireceğini beklemiyorum. Seçim sonrası ise her iki tarafında saldırgan tavırlarının yumuşayacağı hissiyatını taşıyorum. Bu senaryoda; petrol fiyatlarının geçici olarak tekrar 80 USD’lara çıkıp, akabinde 70’li seviyelere gerileyeceği beklentisi içindeyim. Senaryo tutmaması ve top yekün savaş başlamasını ise düşünmek dahi istemiyorum. Her ne kadar Dış İşleri Bakanı’mızın “savaşı yüksek olasılık olarak” değerlendirirse de ben bunu halkı ekonomik sıkıntıları konuşmaktan uzak tutmaya çalışan gündem değiştirme açıklamaları olarak düşünüyorum. İnşallah haklıyım diye de umut ediyorum.

Şimdilik gündemimizi burada noktalayalım.

Haftaya yurtdışında olacağım. Bu nedenle gündem yazılarıma izninizle bir süre ara vermek durumundayım.

Dönüşte görüşmek üzere hoşçakalın.

Zafer ÜNAL

Kurucu Ortak- Fark Kurumsal Danışmanlık